

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANHOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИНИНГ ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O‘ZBEKISTON TEMIR YO‘LLARI” AJDA YO‘LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo‘chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганиевич</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЙОТИГА ХОРИЙИY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO‘YICHA ХОРИЙИY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Rahmanova Rushana</i> O‘ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Hayrullayev Shaxram Yunus o‘g‘li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O‘ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O‘RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G‘oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA‘SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich
 KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING
 RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 214-218

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ismoilov Maxamadixon
 TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB
 MUAMMOLARI 219-223

Shaydullayev Normuhammad
 INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH 224-228

Раджапбоева Хуршида Мақсудовна
 ШАРОФ РАШИДОВ БАДИИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ
 УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ 229-233

Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna
 YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI..... 234-239

Ризаев Илҳом
 ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ
 ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ 240-247

Niyozova Nilufar
 OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI 248-252

Usmonov Farrux
 FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI 253-258

Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna
 AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI:
 TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA 259-266

Primov Baxriddin Abdiraxmonovich
 JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY
 MEKANIZMLAR 267-272

Raxmankulov Farxod Raximkulovich
 ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI
 ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI 273-278

Asatov Sodiq Safarovich
 YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK
 YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI 279-284

Yusupova Feruza Zoyirovna
 AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN
 EHTIYOJ 285-290

Aripova Zulfiyaxon Solijonovna
 SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI 291-296

Saodatov Alimardon Abduraxmonovich
 YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLIH VA UNI ASRAB AVAYLASH
 MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH 297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Tурсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI NIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Имомниязов Дониюрбек Вахтийор о'ғ'ли</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАННЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Миножиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOVIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Баҳромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фаҳриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Ниҳолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нилуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024
Accepted: 15 November 2024
Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

IMPROVING UZBEKISTAN'S CIVIL LEGISLATION PROVISIONS ON CORPORATE RELATIONS: A CONCEPTUAL APPROACH

Ibrokhimov Azimzhon Abdumumin ugli,
Lecturer of the Department of Civil Law of TDYU,
Master of Laws

Abstract. The article explores the conceptual changes in corporate law proposed in the draft of the new Civil Code of the Republic of Uzbekistan. Based on the Concept approved by the Presidential decree in 2019, the article examines provisions in the new Civil Code draft related to optimizing the legal forms of entities, introducing corporate contracts, directors' fiduciary duties, charter capital, and regulating business partnerships. Additionally, it provides reasoned recommendations for addressing existing issues. The topic's relevance is defined by the need to improve the legal framework for corporate law reforms.

Keywords: Civil Code, corporate law, legal entity, charter capital, fiduciary duties, corporate contract, business partnerships, legal form, corporate relations, creditors' rights.

“ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”

Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли,
ТДЮУ Фуқаролик ҳуқуқи кафедраси ўқитувчиси,
ҳуқуқ магистри

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг янги таҳрири лойиҳасида назарда тутилган корпоратив ҳуқуқ соҳасидаги концептуал ўзгаришлар тадқиқ этилган. Мақолада 2019-йилдаги Президент фармойиши билан тасдиқланган Концепция асосида ишлаб чиқилган янги Фуқаролик кодекси лойиҳасининг корпоратив ҳуқуққа оид қоидалари, хусусан, юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари оптималлаштириш, корпоратив шартнома институтини жорий этиш, директорнинг фидуциар мажбуриятлари, устав капитали, хўжалик ширкатлари фаолиятини тартибга солиш каби масалалар таҳлил қилинган. Шунингдек, мақолада мавжуд муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари бўйича асосли таклифлар ишлаб чиқилган. Мавзу долзарблиги корпоратив ҳуқуқ соҳасидаги ислохотларнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш зарурати билан белгиланади.

Калит сўзлар: Фуқаролик кодекс, корпоратив ҳуқуқ, юридик шахс, устав капитали, фидуциар мажбуриятлар, корпоратив шартнома, хўжалик ширкатлари, ташкилий-ҳуқуқий шакл, корпоратив муносабатлар, кредиторлар ҳуқуқлари.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N76>

Кириш. Бугунги кунда иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш жараёнларида корпоратив муносабатларнинг аҳамияти ортиб бормоқда. Юридик шахслар фаолиятини самарали бошқариш ва уларнинг ҳуқуқий мақомини белгилаш муҳим масалалардан биридир. Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистон фуқаролик қонунчилигида корпоратив

муносабатларни тартибга солувчи қоидаларни такомиллаштириш зарурияти юзага келмоқда. Корпоратив муносабатларнинг янада ривожланиши инвестицияларни жалб қилиш, бизнес муҳити барқарорлигини ошириш ва юридик шахсларнинг манфаатларини ҳимоя қилишда катта рол ўйнайди.

Мавжуд қонунчиликда корпоратив муносабатларни тартибга солувчи қоидаларнинг такомиллашуви, айниқса, акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, бошқарув органлари ваколатларини аниқлаштириш, корпоратив жавобгарлик ва манфаатлар мувозанатини таъминлаш каби муҳим масалаларда янги ёндашувларни қўллашни талаб этмоқда. Шу билан бирга, корпоратив муносабатларни тартибга солишда халқаро тажрибадан ўрганиш ва уни миллий қонунчиликка мослаштириш давлат ва юридик шахсларнинг ўзаро алоқаларини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга.

Таҳлил жараёнида хорижий мамлакатлар қонунчилиги ва тажрибаси ўрганилган бўлиб, таклиф этилаётган ҳуқуқий механизмларнинг афзалликлари ва камчиликлари аниқланган. Мақолада келтирилган хулосалар Ўзбекистонда корпоратив ҳуқуқни ривожлантириш ва такомиллаштиришга хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда – ФК)нинг янги таҳрири лойиҳаси бевосита Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 апрелдаги Ф–5464-сон фармойиши[1] билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш Концепцияси (кейинги ўринларда – Концепция) да корпоратив ҳуқуққа оид қонунчиликни такомиллаш масалалари ҳам назарда тутилган. Хусусан, Концепцияда:

Фуқаролик кодексида эскирган ҳуқуқий институтлар, шунингдек бозор иқтисодиётига асосланган ривожланган давлатлар ҳуқуқий тизимида мавжуд бўлмаган юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакли сақланиб қолганлиги;

Бир-бирига ўхшаш ва бошқа ташкилий-ҳуқуқий шакллардаги қоидалар аралашмасидан ташкил топган юридик шахслар ташкилий-ҳуқуқий шаклларининг кўплиги (масалан, қонунчиликда хусусий корхона ва унитар корхона таркибига бошқа иштирокчиларнинг кириши назарда тутилмаганлиги, уларнинг инвестиция жалб қила олмасликларига сабаб бўлади) қайд этилган.

Шунингдек, корпоратив ҳуқуқни такомиллаштириш юзасидан қуйидаги вазифалар белгиланган:

корпоратив муносабатларни фуқаролик кодексининг тартибга солиш предмети доирасига киритиш, жумладан, оммавий акциядорлик жамиятлари фаолиятининг ўзига хосликларини белгилаш, корпоратив ҳужжат кучига эга ва учинчи шахслар учун мажбурий бўлган “корпоратив шартнома”ни жорий қилиш, тенг акциялар пакети эгалари жамият фаолиятини издан чиқарганида корпоратив танглик вазиятидан чиқиб кетиш механизмларини белгилаш;

Юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шаклларини оптималлаштириш, бир-бирига ўхшаш, шунингдек бозор муносабатларида оммалашмаган ташкилий-ҳуқуқий шаклларни тугатиш;

Кредитор ва қарздорлар ҳуқуқларининг ишончли кафолатларини таъминлаш, шу жумладан қайта ташкил этиладиган юридик шахслар кредиторлари ҳуқуқларининг реал кафолатлари рўйхатини ва улар амал қилишининг ҳуқуқий механизмларини

белгилаш, мажбуриятларни бажариш институтини қайта кўриб чиқиш, шунингдек кредитор талабларини қаноатлантириш кетма-кетлигини аниқ белгилаш;

Исталган манфаатдор шахсларга иштирок этиш ҳуқуқи тақдим этилган ҳолда юридик шахслар фаолияти билан боғлиқ қарорлар бўйича жамоавий низолашиш тартибини такомиллаштириш. Юридик шахс директорининг фидуциар мажбуриятлари институтини киритиш.

Адабиётлар таҳлили ва методология. Мазкур мақолада таҳлил учун хорижий мамлакатлар қонунчилиги ва корпоратив ҳуқуқ амалиёти ўрганилган бўлиб, тақлиф этилаётган ҳуқуқий механизмларнинг афзалликлари ва камчиликлари чуқур таҳлил қилинган. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси лойиҳаси яратилишида Европа ва АҚШ корпоратив ҳуқуқи тажрибалари асосида қатор институтлар, хусусан, юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари, корпоратив шартномалар ва фидуциар мажбуриятларга оид меъёрлар киритилган.

Тадқиқотда турли мамлакатлар қонунчилигида юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари ривожланиши ва уларнинг ҳуқуқий мақоми, корпоратив ҳужжатларнинг ҳуқуқий мажбурийлиги ҳамда кредиторлар ҳуқуқларининг кафолатлари ўрганилган. Бунда корпоратив муносабатларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида янги юридик шакллари оптималлаштириш бўйича тақлифлар ишлаб чиқилган.

Муҳокама. Концепция асосида ҳамда халқаро ва хорижий тажрибанинг энг сўнгги цивилистик ютуқларини инобатга олиб Фуқаролик кодексининг янги лойиҳаси[2] тайёрланган. Концепцияга мувофиқ Кодекс Лойиҳасида оммавий акциядорлик жамиятлари (ФК 72-м.), корпоратив шартнома мазмуни ва расмийлаштириш тартиби (ФК 74-м.), юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари оптималлаштириш, бир-бирига ўхшаш, шунингдек бозор муносабатларида оммалашмаган ташкилий-ҳуқуқий шакллари тугатиш бўйича юридик шахсга берилган легал таърифда мустақил мулкдор ҳисобланмайдиган юридик шахсларга хос ашёвий ҳуқуқлар (оператив бошқариш ва хўжалик юритиш ҳуқуқи) ни чиқариш (ФК 47-м.) белгиланган. Шунингдек юридик шахснинг турлари сифатида хусусий ҳамда оммавий юридик шахслар турларини (ФК 47, 50-м.), мухтор ноижорат ташкилотлари, юридик шахс бирлашмалари мақомини белгиловчи нормаларни киритиш назарда тутилмоқда (ФК 100 – 102-м.).

Бундан ташқари Лойиҳанинг 64-моддасида юридик шахсни қайта ташкил этиш тўғрисидаги қарорни ҳақиқий эмас деб топиш асослари, тартиби ва оқибатлари белгиланган бўлса, Лойиҳанинг 75-моддасида хўжалик ширкати ва жамиятини қайта ташкил қилишга оид нормалар такомиллаштирилиб, унда тартиби, турлари, бу борада иштирокчилар жавобгарлиги назарда тутилмоқда. Юридик шахс тугатилаётганида кредиторлар манфаатларини кафолатлашга оид қоидалар ФК 68-моддасида белгиланаётган бўлса, юридик шахс директорининг фидуциар мажбуриятлари институтини киритиш масаласи ФК янги лойиҳасининг 54-моддасида назарда тутилмоқда.

Натижалар. Шу билан бирга қуйидаги масалаларга эътибор қаратиш ўринли:

биринчидан, юридик шахс устав капитали асосий функцияси кредиторлар манфаатларини минимал кафолатларини таъминлашдан иборат[3, 339 б]. Бироқ унинг

миқдори, таркибига ҳамда пулдан бошқа мол-мулкни баҳолашга оид талаблар мавжуд эмас. Бундай ҳолат юридик шахсни бозор қиймати 10 млн сўм бўлган товарни 100 млн сўм деб баҳолаб устав капиталини шакллантиришга йўл қўйиб, охир оқибат, юридик шахс кредиторларини ноқулай аҳволда қолдириши мумкин. Корпоратив ҳуқуқи ривожланган мамлакатлар, жумладан, Франция[4] (Тижорат кодекси Л 224-2-м., 224-3-м.)да, Германия[5] (Акциядорлик компаниялари тўғрисидаги акт (7-м., 33, 34-м.) да, АҚШ Делавер штати[6] (Умумий корпоратив акт 152-м.) да, юридик шахс устав капитали минимал миқдори, унинг таркиби ва натура шаклида киритиладиган мол-мулкни баҳолашга оид талаблар кредиторлар манфаатларини кафолатлаш нуқтаи назаридан киритилган бўлиб, Лойиҳанинг 70-моддасида устав капиталига киритиладиган мол-мулк турларига оид чеклов бўлиши мумкинлигини назарда тутилган бўлсада, устав капитали минимал миқдори ҳамда пулдан бошқа кўринишда қўшиладиган ҳиссаларнинг баҳолашга оид умумий талабларни ҳам ФКда белгилаб кетиш мақсадга мувофиқ. Шунингдек устав капитали “ликвидли” бўлиши масаласига ҳам эътибор қаратиш лозим. Яъни устав капиталига товар ёки хомашёни ҳисса сифатида киритиб, кейинчалик сотиб юбориш ҳолатлари учраши мумкин. Бунда устав капитали суммаси кўрсатилгани ҳолда уни таъминлайдиган мол-мулк етишмаслиги вужудга келиши мумкин. Шундан келиб чиқиб устав капиталини таъминлайдиган мол-мулк баланسدан чиқарилган вақтда унинг ўрнини тўлдириш талабини, шунингдек етишмаётган мол-мулк учун муассислар ёки юридик шахс бошқарув органлари аъзолари субсидиар жавобгарлигини назарда тутиш мақсадга мувофиқ. Шу ўзгаришлар орқали устав капитали кафолат функциясини реал таъминлаш мумкин.

Иккинчидан, корпоратив ҳуқуқда юридик шахс ташкилий-ҳуқуқий шаклларини очиқ ҳамда ёпиқ рўйхат асосида ишлаб чиқиш жорий этилган [7, 720 б]. Юридик шахс ташкилий-ҳуқуқий шаклларини очиқ рўйхат асосида белгилаш амалиётда турли кўринишлардаги ташкилий-ҳуқуқий шакллар кўпайиб кетиши, чалкашликларни келтириб чиқишига сабаб бўлади. Шундан келиб чиқиб, Россия Федерация[8] (50-м.) Белоруссия[9] (ФК 46-м.), Қозоғистон[10] (ФК 34-м.), Тожикистон[11] (ФК 50-м.), Арманистон[12] (ФК 51-м.) да юридик шахс ташкилий-ҳуқуқий шакллари ФК билан белгиланиши назарда тутилган.

ФКнинг 48-моддасида юридик шахс ташкилий-ҳуқуқий шаклларини ёпиқ рўйхатини белгилаш таклиф этилаётгани кўрсатилгани ҳолда юридик шахс ташкилий-ҳуқуқий шакллари ФК ҳамда бошқа қонунларда назарда тутилиши мумкинлиги қайд этилган. Фикримизча, юридик шахс ташкилий-ҳуқуқий шаклларини ФКнинг ўзида назарда тутиш ўринли.

Учинчидан, юридик шахслар ҳаракатларини белгилаб берувчи шахслар жавобгарлигига оид қоидалар ЎЗРнинг “Тўловга қобилиятсизлик тўғрисида”ги қонун[13] 7-бобида назарда тутилган. Шунингдек “Тўловга қобилиятсизлик тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги Қонуни[14] (21.02.2024-й.) билан ФКнинг 48-моддасига юридик шахсни тўловга қобилиятсизлигини келтириб чиқарган шахслар жавобгарлигига оид ўзгартиришлар киритиш белгиланган. Бироқ бу ўзгартиришлар Кодекс лойиҳасининг

58-моддасини ишлаб чиқишда ҳисобга олинмаган. Ушбу моддани киритилган ўзгартиришларга асосан қайта кўриб чиқиш лозим.

Тўртинчидан, Лойиҳада хўжалик ширкатлари фаолиятини “Хўжалик ширкатлари тўғрисида”ги қонунни бекор қилган ҳолда тартибга солиш таклиф этилган. Бундай ёндашув Россия Федерацияси, Белоруссия каби давлатларда мавжуд. Бироқ бунда айрим масалалар очиқ қолган. Хусусан, таклиф этилаётган ёндашув хўжалик ширкатлари фаолиятини тартибга солишда, жумладан, хўжалик ширкатлари устав капиталини шакллантириш, уни кўпайтириш ёки камайитириш масалалари бўйича бир қатор бўшлиқларни келтириб чиқариши мумкин.

Бундан ташқари *фақатгина* “Хўжалик ширкатлари тўғрисида”ги Қонун бекор қилиниб, хўжалик ширкатлари фаолиятини ФК билан тартибга солиш назарда тутилган. Бироқ бошқа юридик шахслар, жумладан, хўжалик жамиятлари фаолиятини алоҳида қонунлар билан тартибга солиш сақланиб қолган. Бу номутаносибликни келтириб чиқарган. Шунингдек Тадбиркорлик кодекси лойиҳаси ҳам ишлаб чиқилиб, унда ҳам хўжалик ширкатлари ва жамиятларига оид қоидалар назарда тутилган. Кўрсатиб ўтилганлардан келиб чиқиб, хўжалик ширкатлари фаолиятини тартибга солувчи нормаларни тўлалигича Фуқаролик кодекси лойиҳасига киритиш масаласини қайта кўриб чиқиш лозим.

Бешинчидан, амалдаги қонунчиликда хўжалик жамиятлари ижро органи функцияларини бажаришни шартнома асосида бошқарувчи ташкилотга топшириш мумкинлиги назарда тутилган, бироқ ушбу шартноманинг ҳуқуқий табиати тартибга солилмаган. Шунингдек бундай ҳолатларда мол-мулкни ишончли бошқариш шартномаси тузилиши ҳақидаги янглиш ёндашувлар ҳам мавжуд, ваҳоланки, юридик шахс ёки унинг ижро органи функциялари мол-мулк эмас, яъни мол-мулкни ишончли бошқариш шартномаси конструкциясига мос келмайди. Шунга асосан ушбу шартнома ҳуқуқий режимини аниқ белгилаш лозим.

Олтинчидан, компания раҳбари фаолиятини меҳнат қонунчилиги билан эмас, балки фуқаролик ҳуқуқи (корпоратив ҳуқуқ) қоидалари билан тартибга солиш лозим [15, 101 б]. Амалдаги МКда ҳам корхона раҳбари фаолиятини тартибга солувчи кўплаб нормаларда фуқаролик ҳуқуқи нормаларига, корпоратив ҳужжатларга (таъсис ҳужжатлари ёки тегишли органлар фаолиятини тартибга солувчи махсус ҳужжатлар (низомларга)) ҳавола қиладиган нормаларни кўриш мумкин.

Хулоса. Хулоса ўрнида, ушбу мақолада Ўзбекистонда корпоратив ҳуқуқни такомиллаштириш юзасидан бир қатор янги нормалар жорий этилиши назарда тутилган. Хусусан, юридик шахсларнинг ташкилий-ҳуқуқий шакллари оптималлаштириш, корпоратив шартнома институтини киритиш ҳамда директорлар фидуциар мажбуриятларини аниқлаштириш каби ўзгаришлар миллий қонунчиликни замонавий талабларга яқинлаштиради.

Бизнингча, корпоратив ҳуқуқ соҳасида хорижий тажрибани инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилган янги тартиблар компания ва унинг иштирокчилари манфаатларини таъминлашга, ҳуқуқий мувозанатни сақлашга ва инвестиция муҳитини яхшилашга хизмат қилади.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармойиши // URL: <https://www.lex.uz/docs/-4272621>
2. Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексини тасдиқлаш ҳақида”ги Қонуни лойиҳаси // URL: <https://regulation.gov.uz/uz/d/29059>
3. Andreas Cahn and David C. Donald, Comparative Company Law: Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA. – 1st ed. – 2010, 339 p.
4. Legifrance – Франция қонунчилик ҳужжатлари базаси. Франция Тижорат кодекси [Электрон ресурс] URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000005634379/
5. Германия қонунчилик ҳужжатлари базаси. Германия Акциядорлик компаниялари тўғрисидаги акт [Электрон ресурс] URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/>
6. АҚШ Делавер штати қонунчилик ҳужжатлари базаси. Умумий корпоратив акт [Электрон ресурс] URL: <https://delawarelaw.widener.edu/files/resources/dgcl1967.pdf>
7. Гражданское право. В 4 т. Т. 1: Общая часть : учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлению 521400 «Юриспруденция» и по специальности 021100 «Юриспруденция» / [Ем В.С. и др.] ; отв. ред. — Е.А. Суханов. — 3-е изд., перераб и доп. — М. : Волтерс Клувер, 2006. — 720 с.;
8. Россия қонунчилик ҳужжатлари базаси. РФ Фуқаролик кодекси [Электрон ресурс] URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5142/
9. Беларусь Республикаси қонунчилик ҳужжатлари базаси. Беларусь Республикаси Фуқаролик кодекси [Электрон ресурс] URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9800218>
10. Қозоғистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари базаси. Қозоғистон Республикаси Фуқаролик кодекси [Электрон ресурс] URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1006061
11. Тожикистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари базаси. Тожикистон Республикаси Фуқаролик кодекси [Электрон ресурс] URL: <https://istemol.tj/wp-content/uploads/2024/03/Grazhdanskij-kodeks-RT-2023.pdf>
12. Арманистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари базаси. Арманистон Республикаси Фуқаролик кодекси [Электрон ресурс] URL: http://www.parliament.am/law_docs/050598H0239rus.html?lang=rus
13. ЎзРнинг “Тўловга қобилиятсизлик тўғрисида”ги Қонуни // URL: <https://lex.uz/docs/-955375;>
14. ЎзРнинг “Тўловга қобилиятсизлик тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги Қонуни // URL: <https://lex.uz/docs/6809366>
15. Турбина И. А. Гражданско-правовая ответственность исполнительных органов хозяйственных обществ в РФ, ЕС и США: дисс...канд. юр. наук. // Турбина Инга Александровна. Волгоград, 2016. – с. 101.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).